

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTOLAIN MUUTOS

Aluksi

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta.

Lausuntoa on pyydetty seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Ruokavirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, aluehallintovirastot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Suomen Kuntaliitto, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT, kunnat, ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Eläinten Terveys ETT ry, SEY Suomen Eläinsuojelu, Animalia ry, Elintarviketeollisuusliitto, Suomen Eläinlääkäriliitto, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto, Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry sekä Kuluttajaliitto.

Lausuntoaika oli 18.12.2023–31.1.2024. Lausuntoja saatiin 41.

Yleiset näkemykset

Ruokavirasto kannattaa esitettyä ehdotusta eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta. Ruokavirastolla ei ole la-
kiesitykseen yksityiskohtaisia huomioita.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa.

Kunnan järjestämisvastuun määrittely alueellisten tarpeiden perusteella

Valtiovarainministeriö lausuu, että komissio on odotetusti puuttunut siihen, voidaanko koko Suomi määritellä markkinapuutealueeksi eläinlääkäripalvelujen osalta. Markkinapuutteen tarkastelu aluekohtaisesti, kuten nyt ehdotetaan, on tarkoituksenmukainen ratkaisu, vaikkakin kunnille aiheutuu jonkin verran työtä järjestämisvastuun määrittelyyn liittyvästä tarvearvioinnista.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että esityksessä tulisi käsitellä sitä, kuinka käytännössä varmistetaan yhdenvertaiset eläinlääkäripalvelut koko maassa, kun ehdotetulla tavalla kunnan järjestämisvastuun ja julkisten eläinlääkäripalveluiden tarjoaminen perustuisi aluekohtaiseen arviointiin, jossa huomioitaisiin kuntien olosuhteet. Haasteena on se, että kuntakohtaisissa arvioinneissa kriteereitä todennäköisesti tulkitaan eri tavoin. Kyseessä on vaikea tasapainoilu riittävän tarkkojen, objektiivisten ja yhdenvertaisten arviointikriteerien ja paikalliset olosuhteet huomioivan viranomaiselle jätettävän harkintavallan välillä. Lakiin ehdotetut ylätasoiset arviointikriteerit kunnan järjestämisvastuun laajuuden määräytymiselle ovat kuitenkin perusteltuja, koska arviointi on voitava tehdä kuntien paikalliset olosuhteet huomioiden. Ratkaisu on joiltakin osin analogisesti verrattavissa avohuollon apteekkien perustamiseen.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunnon mukaan voi olla tarpeen, että järjestämisvastuun määrittelyssä on mahdollista huomioida oman tuotannon turvaamiseen liittyviä näkökohtia kuten eläinlääkäriammattitaidon ylläpidon edellyttämä tehtäväkokonaisuus tai kunnaneläinlääkärien saatavuuteen vaikuttavat tekijät, esimerkiksi työnkuva ja päivystyksen kuormittavuus. Virasto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että vaikka järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa olisi otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut, kunnat voivat vedota oman tuotannon turvaamiseen ja ylitulkita järjestämisvastuutaan seura- ja harrastuseläinten muissa kuin kiireellisissä eläinlääkäripalveluissa.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK lausuu, että julkisten eläinlääkäripalvelujen säilyminen ruuantuottajien lähellä on ehdotonta. Kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus on ehdoton edellytys eläintuotannolle niin eläinten hyvinvoinnin, kuin tuotannon kannattavuuden näkökulmasta. Lisäksi julkisia eläinlääkäripalveluita on oltava saatavilla tasapuolisesti koko maan alueella. On varmistettava, että kunnallisen tuotantoeläinlääkärin työ pysyy houkuttelevana uravaihtoehtona eläinlääkäreille myös tulevaisuudessa, joten toimenpidelistausta ei tule rajata liian suppeaksi. On varmistettava, että eläinlääkäripalveluista tuottajille aiheutuvat kustannukset eivät tule nousemaan. MTK:n näkemyksen mukaan on lisäksi huomioitava, että yksityisiä toimijoita voi aloittaa ja lopettaa. On siis varmistuttava eläinlääkäripalvelujen katkeamattomasta jatkuvuudesta näissäkin tapauksissa. Tuleviin eläinlääkäripalveluiden isoihin haasteisiin liittyy paljon ennakoimattomia seikoja, kuten eläinlääkäreiden houkutteleminen tuotantoeläinpraktiikkaan alueille, jossa palveluiden tuottaminen on kannattamatonta ja vaatii julkista tukea. Myös monen kunnan taloudellinen tilanne on erittäin haasteellinen ja ympäristöterveydenhuolto nähdään usein vain hallinnollisesti hankalana, pienenä mutta vaativana yksikönä, joka on tähän asti hoitunut erittäin kustannustehokkaasti, mutta aiheuttaa varmasti paineita tulevaisuudessa hallinnolle ja henkilöstölle.

Evidensia eläinlääkäripalvelut Oy vastustaa eläinlääkintähuoltolain muuttamista siltä osin, kun on kyse kunnallisen pieneläinlääkinnän perustason tehtävistä, jos kunnat saavat tarjota perustason ylittäviä pieneläinlääkinnän palveluita (ks. tästä jäljempänä yhtiöittämispoikkeusta koskevassa jaksossa). Yhteiskunnan niukkoja julkisia varoja ei tule käyttää toimintaan, joka ei lähtökohtaisesti julkiselle puolelle kuulu ja samalla aiheuttaa yrittämiselle ja markkinatalouden toimintaperiaatteille merkittävää häiriötä. Verovaroin subventoidun kunnallisen pieneläinlääkintätoiminnan liikevaihdon on arvioitu kooltaan vastaavan noin 100–150 yksityisen pieneläinlääkintätoimintaa vuositasolla.

SEY Suomen Eläinsuojelu lausuu, että esitetyt muutokset ovat parannuksia lakiin. Muutosten myötä kunnilla olisi joustavampi mahdollisuus itse määrittellä tarvittavat eläinlääkäripalvelut. Esityksen perusteluissa on hyvin avattu sitä, miten palvelutason määrittely vaikuttaa kokonaisuudessaan mahdollisuuksiin järjestää toimivat eläinlääkäripalvelut. Mikäli palvelutasoa rajattaisiin tiukasti, voisi seurauksena olla vähimmäistason palveluidenkin järjestämisen hankaloituminen ja näiden palveluiden tuottamisen kustannusten nousu. SEY:n näkemyksen mukaan valtaosa kunnista tuotettavasta eläinlääkäripalvelusta on perustason palvelua. Jotta hinnat säilyvät lain mukaisesti kohtuuhintaisena täytyy varmistaa, että markkinahintoihin ei sisällytetä niitä kustannuksia, jotka aiheutuvat esimerkiksi lakisääteisen päivystyksen järjestämisestä. Lain perusteluissakin kuvataan, kuinka kunnallinen eläinlääkäripalvelu ei toimi samalla tavalla markkinoilla kuin yksityinen. Hinoittelusta tulisi säätää tarkemmin kohtuuhintaisuuden varmistamiseksi erityisesti, jos 8 §:n luetteloon ei tehdä lausunnossa ehdotettua laajennusta. Lisäksi on tärkeää huolehtia, ettei markkinahinoittelusta ja sen seuraamisesta tehdä hallinnollisesti niin kuormittavaa, että mahdollinen saatava tulo hukutetaan hallinnolliseen taakkaan. Eläinlääkäripalvelut ovat yleisesti kalliita, ja lain tavoitteista nimenomaan palveluiden kohtuuhintaisuus on vaarassa. Markkinoiden toimivuuden kannalta on lisäksi huomioitava, että yksityiset eläinlääkäripalvelut ovat hyvin keskittynyt toimiala. Julkisen toimijan puute voi jopa heikentää kilpailutilannetta joillain alueilla, koska koko toimiala jäisi yhden toimijan markkinaksi.

Animalia esittää kannattavansa esitettyjä muutoksia. On tärkeää, että perustason eläinlääkäripalveluista huolehditaan koko maassa. Eläinlääkäripalveluiden hinnat ovat nousseet viime vuosina huomattavasti, ja jos kohtuuhintaisia eläinlääkäripalveluita ei ole tarjolla, voi eläinten hyvinvointi vaarantua. Tulee kuitenkin huolehtia siitä, että perustason ylittäviä eläinlääkintäpalveluita ei kunnallisen tahon ole pakko järjestää markkinahintaisesti. Kunnallinen eläinlääkäripalvelu ei toimi samoin kuin yksityinen eläinlääkäripalvelu, eikä kunnallisilta toimijoilta tule edellyttää esimerkiksi päivystyksen järjestämiskulujen veloittamista markkinahinnoilla.

Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että mikäli kuntien järjestämisvastuuseen kuuluvat eläinlääkäripalvelut hoidetaan yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien tarjoamin palveluin ilman sopimuksia yksityisten toimijoiden ja kuntien välillä, kunta ei voisi velvoittaa yksityisiä toimijoita tarjoamaan palveluita keskeytyksettä, mikäli vaikkapa päivystyksen järjestäminen osoittautuisi vaativaksi. Ongelmaksi tulisi myös, miten määrittellään ja taataan palveluiden kohtuuhintaisuus, jos alueella toimitaan kokonaan yksityisten tuottamien palveluiden varassa.

Suomen Kuntaliitto pitää kannatettava muutosehdotusta, joka huomioi edellistä ehdotusta paremmin alueelliset erot mm. yksityisten eläinlääkäripalvelujen saatavuudessa eri puolella Suomea.

Kunta- ja hyvinvointialueuoyöntajat KT lausuu, että alueellisen järjestämisvastuun laajuuden määrittely myös tarveharkinnan pohjalta ja osin joustavasti on hyödyllinen muutos työnantajan käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Käytännössä tilanne jää kuitenkin edelleen osin epäselväksi ja epävarmaksi. Aluekohtaisessa arvioinnissa on tärkeää se, että työnantajalla säilyy tarkoituksenmukainen palvelukokonaisuus, jolloin se pystyy tarjoamaan eläinlääkärille monipuolisia työtehtäviä, millä pystytään varmistamaan praktikkoeläinlääkärien työvoiman saatavuus. Eläinlääkäripalveluiden järjestämisestä kunnille aiheutuvien kustannusten vähentäminen uuden lain tavoitteena on erittäin hyvä.

Suomen Eläinlääkäriliitto pitää ehdotettuja muutoksia pääosin hyvinä. Koko maan kattavan päivityksen eli kiireellisen eläinlääkärinavun takaaminen kaikille eläimille vaatii julkisen eläinlääkintähuollon järjestämisen mahdollistamista järkevänä ja toimivana kokonaisuutena. Toisaalta muutos velvoittaa järjestäjän huomioimaan alueen yksityisen palveluntarjonnan aiempaa laajemmin, mikä edistää kilpailuneutraliteetin toteuttamista.

Suomen kunnaneläinlääkäriliitto lausuu, että eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuu (9 §) ei ole yksiselitteinen. Kunnallisen eläinlääkintähuollon järjestäjän on mahdollista itse määrittää järjestämisvastuu alueellisten tarpeiden perusteella. Järjestäjän on käytännössä mahdotonta varmistaa palveluiden riittävä ja kohtuuhintainen alueellinen saatavuus, ellei se järjestä palveluita itse. Lain 15 § 4 momentin asetuksenantovaltuus on erityisen tärkeä ostopalveluja ajatellen, sillä asiakashintojen kohtuullisuuden näkökulmasta ongelmana ei ole kunnaneläinlääkärien taksojen korkeus, vaan ostopalveluna hankitut kiireelliset palvelut.

Suomen Eläinlääkäriliitto ja Suomen kunnaneläinlääkäriliitto lausuvat, että vaikka kunnallisen eläinlääkintähuollon järjestäjän on mahdollista määrittää itse eläinlääkintähuollon järjestämisvastuu, ei tästä mahdollisesti seuraava vastuun rajautuminen nykyisestä saa johtaa päivistävän henkilökunnan vähentämiseen. Tämä johtaisi tiheämpiin päivistysvuoroihin ja työn painottumiseen vielä entistä enemmän päivistämiseen. Liian tiheä päivistäminen on työsuojeluongelma. Lisäksi kunnan palveluntarjonnan uudelleenarvioinnin aikavälin tulee olla kunnille kohtuullinen. Nyt 9 § perusteluissa todetaan, ettei markkinapuutukseen (esimerkiksi merkittävän yksityisen palveluntuottajan poistuttua alueelta) vastaaminen vuoden viiveellä ole riittävää. Ei ole kohtuullista, eikä realistista odottaa kunnan pystyvän reagoimaan näin nopeasti yksityisen palvelun tarjonnan poistumiseen tai lisääntymiseen. Palveluntarpeen uudelleenarviointi voidaan suorittaa lyhimmillään vuoden välein ja tämäkin voidaan katsoa melko tiukaksi vaatimukseksi.

Järjestöt katsovat lisäksi, että kunnallisten palveluiden järjestämisvastuun ulkopuolisten toimenpiteiden laajuus ja hinnoittelu markkinapuutosalueilla olisi hyvä selvyiden vuoksi kirjata myös lakimuutoksen järjestämisvastuuta määrittävään 9 §:ään. Tähän pykälään sekä sen perusteluihin olisi selvyiden vuoksi hyvä toistaa uuden lain 17 § perusteluissa todettu poikkeus, jonka mukaan syrjäisillä alueilla järjestäjä voi tuottaa ja hinnoitella järjestämisvastuun ulkopuolisia toimenpiteitä poiketen markkinaperusteisesta hinnoittelusta silloin kun ei olla kilpailutilanteessa markkinoilla. Syrjäisillä seuduilla ei välttämättä ole saatavilla minkäänlaista eläinlääkäripalvelua kunnallisen palvelun lisäksi, koska liiketoiminta ei ole kannattavaa.

*Kuntien ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden lausunnot
(huom. monet lausunnon antaneista kunnista on yhteistoiminta-alueen vastuukuntia)
Myönteiset näkemykset:*

Lohjan ympäristöterveyspalvelut pitää hyvänä, että järjestämisvastuun laajuutta voidaan arvioida alueellisen tarpeen mukaan. Samoin kannatettavaa on se, että arvioinnissa otetaan huomioon paitsi kyseisten palvelujen riittävä ja kohtuuhintainen alueellinen saatavuus, myös muiden järjestäjälle laissa säädettyjen tehtävien hoidon turvaaminen. Toisaalta tästä voi olla seurauksena alueiden erilaiset tulkinnat siitä, minkä palveluiden katsotaan kuuluvan järjestämisvastuun piiriin. Tällöin vaarana on ennen kaikkea, ettei kohtuuhintaisia palveluita olekaan saatavilla koko maassa.

Espoon seudun ympäristöterveys pitää kannatettavaa, että järjestämisvastuun määrittelyssä on mahdollista tehdä alueellista kokonaisarviointia. Tarveharkinta voidaan toteuttaa erityyppisillä alueilla hyvin eri perus-

tein, kuten perusteluissa on tuotu esiin. Kunnan järjestämisvastuuseen kuuluvaa palvelukokonaisuutta määrittäessä on huomioitava myös se, että voidaan turvata kaikkien eläinlääkintähuoltolaissa säädettyjen tehtävien asianmukainen hoito ja myös kunnaneläinlääkäreiden rekrytointi. Keskeisimpiin maksuihin liittyvä asetuksenantovaltuus on kannatettava.

Vantaan kaupunki ja **Hyvinkään kaupunki** esittävät, että alueellisen arvion mahdollistaminen järjestettävien palvelujen kokonaisuuden osalta on erittäin kannatettava muutosesitys. Palvelujen järjestäjä vastaa siitä, että kunnassa on tarvittavat resurssit eläinlääkintähuoltolain tehtävien suorittamiseen. Järjestäjä ottaa huomioon resurssien pito- ja vetovoimatekijät ja millä tavoin se saa kustannustehokkaasti järjestettyä lakisääteiset palvelut. Eläinlääkäripalvelujen lisäksi resursseja tarvitaan myös muihin viranomaistehtäviin kuten elintarviketurvallisuuden valvontaan, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan sekä eläintautien torjuntaan. Vientiyrittysten toiminta on turvattava, joten virkaeläinlääkäriresurssia on oltava saatavilla virka-aikana vientitodistusten allekirjoittamiseksi. Maksuihin liittyvä asetuksenantovaltuus on hyvä, koska sillä voidaan tarvittaessa turvata kohtuuhintaisten palvelujen saatavuus. Suomessa kuntien perimät maksut ovat tällä hetkellä hyvin kohtuullisia. Hyvinkään kaupunki lausuu kuitenkin myös, että lakiluonnoksen 8 §:n luettelo toimenpiteistä on suppeampi kuin tällä hetkellä voimassa olevassa laissa, eikä sitä ole tarvetta muuttaa enimmäislaajuudeksi.

Ympäristöterveys Pirteva lausuu, että yleisesti esitetyt muutokset tukevat ympärivuorokautisen eläinlääkärinavun saatavuutta ja järjestämistä Suomessa sekä mahdollistavat alueellisten erojen huomioimisen paremmin. On erittäin hyvä ja tärkeää, että kunnan järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden määrittelyssä on yksityisen palveluntarjonnan ohella myös huomioitu toinen, kokonaisuuden määrittämisen kannalta oleellinen kriiteeri. Kunnallinen eläinlääkäripalvelu on elintarviketuotantoeläinten ja kansanterveyden kannalta välttämätön ja vaatii toimiakseen riittävän kokonaisuuden, jotta lain mukaisista velvoitteista pystytään huolehtimaan.

Turun ympäristöterveys katsoo, että ehdotuksessa on hyvää se, että ehdotus korostaa kuntien mahdollisuutta tarvearviointiin. Isoissa kaupungeissa on yleensä runsaasti tarjolla yksityisiä eläinlääkäripalveluja. Lakiehdotuksessa tulisi tuoda selkeästi esille, että tarvearvioinnin lopputuloksena voi olla, ettei kunnan tarvitse lainkaan tuottaa peruspalveluja pieneläimille itse tai hankkia niitä yksityisiltä toimijoilta, jos virka-aikana toimivia yksityisiä toimijoita on alueella runsaasti. Lisäksi kohtuuhintaisuuden tarkempi määrittely olisi toivottavaa.

Päijät-Hämeen ympäristöterveys katsoo, että esitysluonnos on pääsääntöisesti kannatettava. Se jättää kunnille mahdollisuuden arvioida missä määrin eläinlääkäripalveluja on tuotettava seura- ja lemmikkieläimille, jotta kiireellisen ja välttämättömän palvelun järjestämiseen tarvittava toiminta, mukaan lukien eläinlääkäripäivystys, voidaan tuottaa. Kohtuuhintaisuuden nostaminen yhdeksi arviointiperusteeksi on eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta kannatettavaa.

Ylivieskan kaupunki korostaa, että kunnaneläinlääkärin virkojen pitäminen houkuttelevina ja tähän liittyen tarvittavan päiväaikaisen praktiikan mahdollistaminen on välttämätöntä koko järjestelmän toimivuudelle. Kunnallinen eläinlääkintähuolto ei pyri kilpailemaan yksityisten palveluiden kanssa, vaan hoitaa oman roolinsa. Säännökset alueellisten tarpeiden huomioon ottamisesta mahdollistavat seura- ja harrastuseläinten 8 §:n mukaisten perustasoisten, myös muuksi kuin kiireelliseksi eläinlääkärinavuksi lukeutuvien palveluiden sisällyttämisen järjestämisvastuuseen. Perustelujen maininta siitä, että erityisesti ympärivuorokautiseen päivystykseen sekä hyötyeläinten palveluihin kohdistuu merkittäviä saatavuusongelmia ja että näiden palvelujen toteuttaminen yksityisen sektorin toimintana ei luultavasti onnistuisi suurimmassa osassa maata, on olennainen.

Miljöhälsan Kallan Ympäristöterveys katsoo, että esitys helpottaa yleishyödyllisten eläinlääkäripalvelujen suunnittelua ja tarjoamista. On tärkeää erityisesti sellaisten yhteistoiminta-alueiden näkökulmasta, joilla on runsaasti maatalouden alkutuotantoa, että järjestämisvastuun laajuudesta voidaan päättää alueellisten tarpeiden ja kokonaisarviointin pohjalta, sillä toimiva eläinlääkintähuolto on alkutuotannon perusedellytys.

Keski-Pohjanmaan ympäristöterveyslautakunta katsoo, että esitys ottaa alueelliset erot hyvin huomioon, antaa kunnille mahdollisuudet sopeuttaa toiminta eläinlääkäripalveluiden kysyntään sekä luo hyvät edellytykset kunnallisten eläinlääkäripalvelujen järjestämiselle jatkossakin. Esitetty muutos on selkeä parannus uuteen eläinlääkintähuoltolakiin. Kunnallisen eläinlääkäripalvelujen turvaamisen kannalla on oleellista, että toiminta on tarpeeksi kattavaa ja kunnaneläinlääkärien olosuhteet ovat kannustettavia.

Kuopion ympäristöterveydenhuolto lausuu, että kokonaisuutena lain tavoitteiden toteutuminen kustannussäästöjen osalta on tulevaisuudessa haasteellinen kunnaneläinlääkäreiden saatavuuden kannalta. Kannatettavaa on lakiluonnoksessa suunniteltu mahdollisuus paikallisiin joustoihin, jolloin alueiden erilaisuus voidaan ottaa huomioon.

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut kannattaa alueellisen jouston mahdollisuutta, koska yhteistoiminta-alue on maantieteellisesti laaja.

Kainuun ympäristöterveyspalvelut pitää hyvänä, että järjestämisvastuun laajuus määräytyisi kunnallisen päätöksenteon kautta alueellisen tarveharkinnan perusteella ja että lainsäädännölliset esteet järjestämisvastuuseen kuulumattomien palvelujen markkinaperusteiselle hinnoittelulle poistuisivat. Asetuksenantovaltuus, jonka avulla voitaisiin tarvittaessa säätää tiettyjen palvelujen maksuista, on tärkeä tasapuolisuuden varmistamisessa.

Kemijärven kaupungin lausunnon kunnallisten lemmikkieläinten kiireettömien palvelujen markkinaperusteinen hinnoittelu nostaisi kuntien kustannuksia, jos potilasmäärässä tapahtuisi vähäistä suurempia muutoksia ja eläinlääkärivirkojen houkuttelevuus sitä kautta vähenisi. Tämän vuoksi on hyvä, että perustasoisia palveluja saisi kokonaisarvion perusteella järjestää, vaikka alueella olisi myös yksityistä tarjontaa. Esitysluonnoksessa on kiitettävästi huomioitu kunnallisten palvelujen ongelmat asiakkaan näkökulmasta: läsnäolon epävarmuus, ajanvarauksen väljyys ja äkilliset muutokset kiiretapauksen vuoksi. Palvelujen tuottamisen tehokkuus on kunnissa huomattavasti heikompi, koska kunta vastaa lakisääteisesti myös tuottamattomasta tai huonosti tuottavasta palvelusta.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto kannattaa sitä, että kunnan järjestämisvelvollisuus seura- ja harastuseläinten muiden kuin kiireellisten palveluiden osalta määräytyisi alueellisten tarpeiden mukaan, sillä muutos helpottaa ja varmentaa eläinlääkäripalveluiden järjestämistä Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollon alueella.

Kuntien ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden lausunnot
Huolenaiheet:

Espoon seudun ympäristöterveys lausuu, että mikäli kansallisella tasolla tavoitellaan enemmän yhteneväisyyttä erilaisten perustelujen ja kriteerien hyödyntämisessä ja tämän pykälän tulkinnassa, vaadittaisiin asiassa yksityiskohtaisempaa ohjeistusta.

Vantaan kaupunki lausuu, että palvelujen tarpeen arviointiin ei ole ainakaan toistaiseksi olemassa ohjeistusta, joten alueiden palveluja järjestetään todennäköisesti hyvin erilaisilla perusteilla.

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut katsoo myös, että ehdotetun 9 §:n mukaiseen alueellisen tarpeen arviointiin tarvitaan selkeät ohjeet. Tässä tulisi ottaa huomioon kuntien tosiasiallinen mahdollisuus järjestää päivystys riittäväillä henkilöresursseilla. Jo nykyiselläänkin kunnallisten virkojen määrä on monin paikoin mitoitettu päivystyksen järjestämisen kannalta minimiksi.

Porvoon kaupunki lausuu, että 8 §:n pykälässä lueteltujen yleisen edun kannalta välttämättömien eläinlääkäripalvelujen tulisi kuulua kokonaisuutena kaikkien kuntien järjestämisvastuuseen. Eri alueiden erilaiset tulkinnot pykälän soveltamisesta johtavat käytännössä merkittäviin laatu- ja hintaeroihin sekä sen myötä eri alueiden asukkaiden eriarvoisuuteen. Lausunnossa esitetään lisäksi, että jos kunta päättää olla laajentamatta järjestämisvastuuta kaikkiin yleisen edun kannalta välttämättömiin eläinlääkäripalveluihin, kunnan seuraeläimille tarjoamien palvelujen hinnat nousevat todennäköisesti yli alueen keskimääräisten markkinahintojen. Hintojen nousu johtaa todennäköisesti asiakasmäärien merkittävään vähentymiseen kunnallisessa eläinlääkintähuollossa. Kunnaneläinlääkäreiden nykyisestä palkkausjärjestelmästä johtuen kunnaneläinlääkäreiden tulot pienenisivät ja sitä kautta henkilöstön saatavuus kunnaneläinlääkäriin virkoihin heikkenisi.

Kuopion ympäristöterveydenhuollon ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ympäristöterveydenhuollon lausunnoissa kiinnitetään huomiota perustelutekstiin, jonka mukaan yksityisen palvelutoiminnan muutoksiin tulisi voida reagoida nopeammin kuin vuoden viiveellä ja katsotaan, että pykälän ja perustelujen osalta tulisi pohtia kunnallisen päätöksenteon ja talousarvion laatimisen frekvenssiä sekä virkapohjaisesti toimivaan henkilöstöön kohdentuvien menettelyjen sopivuutta käytäntöön. Palvelutarpeen uudelleenarviointi ja siihen vastaaminen kesken toimintavuoden ovat varsin haasteellisia toteutettavaksi sekä talousarvion että henkilöstöhallinnon näkökulmasta. Yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajilla ei ole velvollisuutta ilmoittaa toimintansa muutoksista kunnalliselle järjestäjälle, joten siitakin näkökulmasta mahdollisiin muutoksiin vastaaminen laki-luonnoksessa esitetyllä tavalla vaikuttaa erittäin haasteelliselta.

Oulun seudun ympäristötoimi katsoo, että palvelutarpeen uudelleen arvioinnin aikaväli ja toimintaympäristön muutoksiin reagoimisen nopeus tulee määrittää sellaiseksi, että viimesijaisen vastuun kantaminen ei tule järjestäjälle kohtuuttomaksi. Järjestämisvastuun laajuuden arviointi olisi luontevaa tehdä monivuotisen eläinlääkintähuoltosuunnitelman laatimisen yhteydessä esim. EHO:ssa edellytetyllä valvontasuunnitelman kolmen vuoden tarkasteluvälillä ja päivittää vuosittain kevyemmin suunnitelman päivittämisen yhteydessä. Tätä lyhyempi vasteaika on kohtuuton, koska julkisen eläinlääkintähuollon palveluiden supistaminen tai laajentaminen nopeasti ei ole mahdollista.

Myös **Kemijärven kaupungin** lausunnossa katsotaan, että kunnan laittaminen reaaliaikaisesti vastuuseen palvelutarjonnasta on kohtuutonta.

Imatran kaupunki lausuu, että yksityisten toimijoiden kanssa voi tehdä lähinnä suuntaa antavia sopimuksia heidän niin halutessaan. Nopeat muutokset kunnan palveluissa ovat mahdottomia koko Suomen laajuisen eläinlääkäripulan johdosta. Toimintoja ei myöskään voi skaalata säästösyistä alaspäin päivystysvaatimuksen johdosta. Palvelutaso pitäisi voida vakiinnuttaa vuodeksi tai jopa pidemmäksi aikaa.

Itä-Savon ympäristöterveydenhuollon lausunnossa esitetään samanlaisia näkemyksiä ja katsotaan, että 8 §:n kirjaus palvelujen kuulumisesta kuntien järjestämisvastuuseen "tarvittavilta osin" on epämääräinen ja saattaa järjestäjän hankalaan asemaan yksityisen palveluntarjoajan muuttuessa.

Ylivieskan kaupunki lausuu, että kunnilla on esityksen mukaan aina ainakin viimesijainen vastuu asukkaiden tarvitsemien palvelujen järjestämisestä, mutta käytännössä kunnallisten eläinlääkintähuollon palveluiden volyymin kasvattaminen tai supistaminen yksityisen palvelutuotannon mukaan olisi haastavaa, koska asianmukaisia toimitiloja, työvälineitä ja henkilöstöä ei ole saatavilla nopeasti, jos lainkaan.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ympäristöterveydenhuolto esittää, että alueellisesti sopivan välttämättömien, kohtuullisesti saavutettavien ja kohtuuhintaisten eläinlääkäripalvelujen kokonaisuuden muotoutumisen voidaan arvioida kestävän jonkin aikaa, johtaen mahdollisesti vuosittain uudelleenarvioitavaan palvelukokonaisuuteen.

Kainuun ympäristöterveyspalvelut lausuu, että kunnille tulee lisätyötä alueellisesta tarvearvioinnista.

Kemijärven kaupungin lausunnon mukaan esityksessä tulisi selventää muiden kuin 8 §:n luetteloon kuuluvien palvelujen hinnoittelua silloin, kun alueella ei ole kilpailutilannetta. **Itä-Savon ympäristöterveydenhuollon** lausunnossa ehdotetaan tätä koskevaa täsmennystä 9 §:ään. Myös **Oulun seudun ympäristötoimi** ehdottaa selvyiden vuoksi kirjattavaksi 9 §:ään, että markkinaperusteista hinnoittelua ei tarvitse noudattaa 8 §:n luettelon ulkopuolelle jääviin palveluihin silloin, kun alueella ei ole saatavilla yksityisiä palveluja. Lausunnossa todetaan myös, että mikäli 8 §:n toimenpide siirtyy järjestämisvastuun ulkopuolelle, sen hinnoittelua ei enää koske valtioneuvoston mahdollisesti asettama enimmäishinta, millä voi olla vaikutusta palveluhintojen tasapuolisuuteen eri alueiden välillä.

Porvoon kaupungin ja Hyvinkään kaupungin näkemyksen mukaan 10 §:ää tulee lausunnon täydentää siten, että päätös minimitasoa laajemmasta järjestämisvastuusta alueellisten tarpeiden perustella on voimassa muutoksenhausta huolimatta. Valitusprosessi voi kestää useita vuosia. Jos valitusprosessin aikana kunta voisi huolehtia ainoastaan lakiluonnokseen kirjatuista vähimmäistehtävistä, kunnan mahdollisuudet järjestää lakisääteiset eläinlääkintähuollon palvelut saattavat merkittävästi vaarantua kunnaneläinlääkäreiden siirtymässä

yksityisiksi ammatinharjoittajiksi. Myös **Vantaan kaupunki** ja **Espoon seudun ympäristöterveys** katsovat, että muutoksenhaun ei tulisi vaikuttaa päätösten voimaantumiseen.

Oulun seudun ympäristötoimen lausunnon mukaan epäselväksi jää, voiko esim. HE 83/2022:ssä olevia 10 §:n perusteluja (kohtuullinen etäisyys palveluntuottajan ja palvelun tarjoajan mukaan on pääosin virka-aikana 50 km ja virka-ajan ulkopuolella 100 km) käyttää tarkastelualueiden määrittelyyn. Se, että tarkastelualuetta ei ole määritetty yhteistoiminta-alueeksi, kuten nykyisessä laissa, on hyvä asia. Käytännössä tarkastelua on tarpeen tehdä myös toiminta-alueen sisällä tunnistuen erilaiset markkinatilanteet eri osissa toimialuetta. Tämä olisi hyvä mainita laissa, sen perusteluissa tai ohjeistuksessa. Järjestäjän tehtävää palveluvalikoimansa arvioimisessa helpottaisi, jos kohdassa 4.1. ja 9 §:n perusteluissa tuotaisiin esille, että samat kriteerit sopivat myös arvioitaessa 8 §:n ulkopuolisten palveluiden sisällyttämistä alueen eläinlääkintähuollon palveluvalikoimaan, mutta markkinaperusteisesti hinnoiteltuna.

Järjestämisvastuuseen kuuluvien palvelujen enimmäislaajuutta koskeva palveluluettelo

SEY Suomen Eläinsuojelu katsoo, että 8 §:n luettelon palveluihin, joita kunnissa voidaan järjestää järjestämisvastuun perusteella, tulisi lisätä hätäleikkaukset, kuten koiran märkäkohtu ja keisarinleikkaus, jotka ilmeisesti ovat eläimen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta välttämättömiä ja joiden tulee olla saatavilla kohtuullisella etäisyydellä ja kohtuuhintaan. Samoin nykyaikaiseen eläinlääkintään kuuluvat diagnostiikassa röntgen, ultraääni ja peruslaboratoriomääritykset.

Suomen Eläinlääkäriliitto esittää huolensa siitä, että uuden eläinlääkintähuoltolain voimaan tulon jälkeen pieneläinten kiireellisen leikkaushoidon tarjoaminen ei ole minkään tahon vastuulla. Lisäksi esimerkiksi loishäädöt ja rabiesrokotukset on mainittu palveluina, jotka tulisi jättää järjestämisvastuun ulkopuolelle, mikäli niitä on saatavilla yksityisiltä palveluntuottajilta. Näiden kansanterveydelle erityisen tärkeiden toimenpiteiden tulisi olla järjestämisvastuuseen kuuluvia, jotta voidaan varmistaa, että esimerkiksi tuontiehtojen vastaisesti tuodut eläimet saavat virkatyönä nämä tarvittavat lääkitykset.

Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto katsoo, että loishäätöjen, rabiesrokotusten sekä kissojen sterilisaation ja kastroatio-operaatioiden kissapopulaatioiden syntymisen ennaltaehkäisemiseksi tulisi aina kuulua järjestämisvastuuseen. Lemmikien kuvantamisen hoidon tarpeen arviointia varten sekä hengen pelastavien leikkausten tulisi kuulua järjestämisvastuuseen silloin, kun niitä ei ole markkinoilla saatavissa.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK katsoo, että esimerkiksi loishäätöjen ja rokotusten tulisi kuulua aina järjestämisvastuuseen.

Lohjan ympäristöterveyspalvelut katsoo, että 8 §:n luettelon tulisi sisältää myös yleisimmät eläimen hengen pelastavat leikkaukset esim. märkäkohtuleikkaukset ja koiran keisarileikkaukset. Lopetuksen tarjoaminen ainoana vaihtoehtona synnyttävälle koiralle ja pennuille on eettisesti väärin, aiheuttaa eläinlääkärille henkistä kuormitusta, ei edistä lain tarkoituksen mukaisesti eläinten terveyttä ja hyvinvointia eikä vastaa eläinten hyvinvointilain tavoitteisiin eläinten suojelusta ja kunnioituksesta. Jos vatsaontelokirurgia sallitaan edellä mainituissa hätätapauksissa, olisi myös koirien sterilisaatiot tarpeen saada kissojen tapaan järjestämisvastuun piiriin, jotta voidaan taata riittävä osaaminen päivystysleikkauksissa. Mahdollisuus ammatilliseen kehittymiseen on korkeasti koulutetuille eläinlääkäreille tärkeää. Tämä ei toteudu, jos työ sisältää pelkästään perustason toimenpiteitä.

Ympäristöterveys Pirteva katsoo, että loishäätöjen ja rokotusten (rabies) tulisi sisältyä kunnan järjestämisvastuulle kuuluvaan palveluun.

Kuopion ympäristöterveydenhuolto katsoo, että luetteloon tulisi lisätä koirien keisarileikkaus.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto lausuu, että 8 §:n luettelossa tulisi ottaa huomioon sairaan eläimen hoidossa diagnostisen kuvantamisen keinot, kiireellistä leikkausta vaativat potilaat, kuten esimerkiksi vakavan kohtutulehduksen hoitaminen kirurgisesti tai vierasesineen poistaminen kirurgisesti, sekä koirien keisarileikkausta. Näiden puuttuminen on ristiriidassa kiireellisen eläinlääkärinavun määritelmän kanssa.

Hyvinkään kaupunki ja **Vantaan kaupunki** katsovat, että 8 §:n luetteloon tulisi lisätä yleisimmät eläimen hengen pelastavat leikkaukset, kuten koiran keisarileikkaus ja märkäkohtuleikkaus sekä myös eläinten kuvantamistutkimukset.

Helsingin kaupunki katsoo, että kunnan järjestämisvastuuseen tulisi kuulua henkeä pelastavien leikkausten kuten koiran keisarileikkauksen ja märkäkohtuleikkauksen sekä eläinten kuvantamistutkimusten.

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut ehdottaa 8 §:n luetteloon lisättäväksi koiran keisarileikkauksen sekä perustasoiset kuvantamis- ja laboratoriopalvelut. Synnyttävän nartun lopettamista pentuineen voidaan pitää erittäin epäeettisenä toimintatapana. Sisätautipotilaiden hoitotaso on ristiriidassa esimerkiksi murtamapotilaiden hoidon kanssa.

Espoon seudun ympäristöterveys pitää huolestuttavana, että mm. loishäädöt ja rokotukset sekä yleisimmät eläimen henkeä pelastavat leikkaukset, kuten koiran keisarinleikkaus, voisivat jäädä järjestämisvastuun ulkopuolelle, mikäli näitä ei kuntatasolla erikseen määritellä siihen kuuluvaksi. Eläimen henkeä uhkaavissa tilanteissa olisi kohtuuhintaisten palvelujen tarjoaminen lopettamisen vaihtoehtona kannatettavaa, mikäli kunnasta löytyvät nämä toimenpiteet mahdollistava varustelu ja osaaminen.

Kemijärven kaupungin ja **Itä-Savon ympäristöterveydenhuollon** lausunnon mukaan järjestämisvastuuseen tulisi kuulua nykyaikaisten diagnostisten keinojen sekä erityisesti tiettyjen hätäleikkausten silloin, kun potilaan kuljettaminen vaarantaa sen hengen ja hyvinvoinnin.

Iisalmen kaupunki ehdottaa luetteloon lisättäväksi koiran sterilisaation, koiran keisarinleikkauksen, kiireellistä hoitoa vaativat vatsaontelon kirurgiset toimenpiteet, ihon ja maitorauhasten kirurgiset toimenpiteet sekä perustasoiset röntgen- ja ultraäänitutkimukset. Lausunnossa todetaan, että kaupungin Ylä-Savon eläinklinikka toimii myös Ylä-Savon ammattiopiston klinikkaeläinhoitajien harjoittelupaikkana, jolloin 8 §:n mukaiset toimenpiteet eivät mahdollista toimimaan työssäoppimisaikana.

Ylivieskan kaupunki katsoo, että luettelo kattaa kunnassa tarjottavat vähimmäismääräiset peruspalvelut tällä hetkellä melko hyvin, mutta luettelo on kuitenkin jäykkä ja vaarassa vanhentua. On todennäköistä, että hoitoja ja diagnostisia keinoja, jotka tällä hetkellä ovat luettelon ulkopuolella, tullaan eläinlääketieteen kehittyessä pitämään perustason palveluina.

Kunnan järjestämisvastuun ulkopuolelle jääviä palveluja koskeva yhtiöittämispoikkeus

Suomen Kuntaliitto kannattaa lakiehdotuksen poikkeusta yhtiöittämisvelvollisuudesta.

Kunta- ja hyvinvointialueuuyöntantajat KT lausuu, että esitetyt yhtiöittämisvelvoitteeseen liittyvät kohdat ovat hyödyllisiä muutoksia työnantajan näkökulmasta.

Porvoon kaupunki, Lohjan ympäristöterveyspalvelut, Espoon seudun ympäristöterveys, Vantaan kaupunki, Päijät-Hämeen ympäristöterveys, Keski-Pohjanmaan ympäristöterveyslautakunta, Miljöhälsan Kallan Ympäristöterveys, Ylivieskan kaupunki, Oulun seudun ympäristötoimi, Kuopion ympäristöterveydenhuolto, Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut, Iisalmen kaupunki, Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ympäristöterveydenhuolto, Itä-Savon ympäristöterveydenhuolto, Kainuun ympäristöterveyspalvelut, Kemijärven kaupunki ja Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto kannattavat ehdotettua poikkeusta kuntalaissa säädetystä yhtiöittämisvelvollisuudesta. Perusteluina esitetään muun muassa, että yhtiöittämisvelvollisuus olisi vaarantanut eläinlääkintähuollon järjestämistä ja että edellytys markkinaperusteisesta hinnoittelusta turvaa yksityisiä eläinlääkäripalveluja tuottavien yritysten ja ammatinharjoittajien toimintaedellytykset. Joissakin lausunnoissa korostetaan, että ehdotus mahdollistaa joustavuutta alueellisten tarpeiden perusteella sekä tuodaan esiin, että yhtiöittämisvelvollisuus lisäisi hallinnollista taakkaa ja epätarkoituksenmukaisella tavalla rajoittaisi järjestäjän mahdollisuutta päättää palvelun tuottamisen laajuudesta.

Evidensia eläinlääkäripalvelut Oy vastustaa yhtiöittämispoikkeusta. Muutosehdotuksesta ei sen näkemyksen mukaan käy mitenkään ilmi, miten palveluiden markkinahinta määritellään tai kuka tätä valvoo, kun toiminta on perinteisten kunnanvastaanottojen sisällä. Yhtiöittämisvelvollisuus olisi hoitanut asian automaattisesti siten, että markkinaehtoisuus olisi toteutunut ja toiminta olisi noudattanut voimassa olevaa kilpailulakia ja kuntalakia. Nyt ehdotetusta muutosehdotuksesta huokuu sellainen henki, että lemmikkien eläinlääkinnän halutaan olevan yhteiskunnan tuen alla jatkossa entistä voimakkaammin. Alkuperäisessä lakiuudistuksessa kunnalle määriteltiin vain rajatut perustehtävät lemmikkieläinten eläinlääkinnässä. Perustason yli menevät palvelut eivät kuulu yhteiskunnan vastuulle ja niitä varten Suomessa on runsaasti yksityisiä pieneläinlääkinnän palveluita tarjoavia toimijoita.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto lausuu, että sikäli kuin ehdotetun yhtiöittämispoikkeuksen on tarkoitus perustua kuntalain 127 §:n 1 momentin 2 kohtaan eli erityislaissa säädettäisiin nimenomaisesti, että kunta voisi tuottaa ja tarjota palveluja markkinoille, vaikka tehtävän hoitoon liittyy kilpailuneutraliteettiongelmia, virasto kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettu yhtiöittämispoikkeusta koskeva säännös koskisi kaikkia järjestäjän kilpailutilanteissa markkinoilla tarjoamia eläinlääkäripalveluja. Ehdotuksen 9 §:n 4 momentti, jonka mukaan järjestämistä vastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut, vaikuttaisi sanamuotonsa perusteella rajoittavan 8 §:n luetteloon kuuluvien seura- ja harrastuseläinten eläinlääkäripalvelujen tarjontaa vain järjestämistä vastuuseen kuuluvien palvelujen osalta, jolloin kunnat voisivat ilman yhtiöittämisvelvoitetta halutessaan tarjota rajoituksetta myös 8 §:n luettelon mukaisia järjestämistä vastuuseen kuulumattomia palveluja. Laajamittainen yhtiöittämispoikkeuksen toiminta voisi konkurssisuojaan ja veroetujen vuoksi vaarantaa kilpailuneutraliteetin heikentämällä yksityisen sektorin toimintaedellytyksiä ja haitata markkinoiden kehittymistä ja kasvua. Vaikutusarvioinnissa ei ole huomioitu ehdotetun yhtiöittämispoikkeuksen vaikutuksia yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien asemaan eikä myöskään kuntien oman tuotannon turvaamiseen perustuvan järjestämistä vastuun harkinnanvaraisuuden vaikutuksia. Epäselväksi jää, mitä kunnallisen järjestämistä vastuun aiempaa suuremmilla täsmennyksillä on tarkoitettu ja miten ne turvaisivat yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien asemaa. Vaikutusarvioinnissa tulisi käsitellä kattavammin tasapuolisiin kilpailuedellytyksiin vaikuttavia muutoksia. Erityislaissa tulisi aina perustella yhtiöittämispoikkeuksen välttämättömyyttä. Virasto pitää selvänä, että ehdotettu, kaikkia mahdollisia eläinlääkäripalveluja koskeva poikkeus olisi ylimitoitettu suhteessa oman tuotannon turvaamisen tarpeeseen ja katsoo, että poikkeuksen soveltamisalaa on välttämätöntä rajata.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ehdottaa, että yhtiöittämispoikkeukseen liitettäisiin esimerkiksi samankaltainen liikevaihtoon perustuva raja kuin sidosyksiköiden ulosmyynnille on asetettu hankintalaissa, jotta kunnat eivät voisi lähteä vapaasti laajentamaan palvelutarjontaansa konkurssisuojaan ja veroeduista hyötyen. Raja asetettaisiin tasolle, jonka arvioidaan riittävästi mahdollistavan oman tuotannon turvaamiseksi välttämättömien täydentävien palvelujen tarjoamisen yhtiöittämispoikkeusta, mutta joka ei ole ylimitoitettu tähän tarpeeseen nähden. Liikevaihtorajan asettamisella voitaisiin varmistaa, että yhtiöittämispoikkeuksen toiminta pysyisi volyymiltaan riittävän vähäisenä, mikä turvaisi kilpailuedellytysten tasapuolisuutta. Toisaalta raja myös selkeyttäisi oikeustilaa ja säilyttäisi joustavuuden, jonka avulla voitaisiin esimerkiksi tietyissä tilanteissa välttää sairaiden eläinten siirrot muualle jatkohoitoon.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää lausunnossaan, että on tätä yksittäistä asiaa koskevassa komission epävirallisessa neuvonnassa todettu, ettei valtioneuvoston päätöksestä seuraa tässä tapauksessa velvoitetta yhtiöittää sellaista kunnan omaa tuotantona toteutettavaa yleisen taloudellisen tarkoituksen mukaista toimintaa, josta maksetaan komission päätöksen 2012/21/EU mukainen korvaus. Komissio on todennut, että järjestämistä vastuuta laajemman yhtiöittämispoikkeuksen tarkoituksenmukaisuus tulee aina kuitenkin arvioida ensisijaisesti kansallisesti.

Ministeriön lausunnon mukaan ehdotettu yhtiöittämisvelvollisuutta koskevan poikkeuksen säätäminen ei rajoitaisi kuntalain (410/2015) 128 §:ssä säädettyä markkinaperusteisen hinnoittelun vaatimusta eikä myöskään kilpailulain (948/2011) 30 d §:ssä säädettyä velvollisuutta pitää kilpailutilanteissa markkinoilla tapahtuvasta taloudellisesta toiminnasta erillistä kirjanpitoa. Yhtiöittämispoikkeus olisi kuitenkin mahdollisten valtioneuvoston päätösten sekä kilpailuneutraliteettiongelmien välttämiseksi perusteltua rajata koskemaan ainoastaan järjestämistä vastuun piiriin kuuluvaa toimintaa. Laajamittainen yhtiöittämispoikkeuksen toiminta voisi konkurssisuojaan ja veroetujen vuoksi vaarantaa kilpailuneutraliteetin heikentämällä yksityisen sektorin toimintaedellytyksiä ja haitata markkinoiden kehittymistä ja kasvua. Yhtiöittämispoikkeuksen rajoittaminen vain järjestämistä vastuun piiriin

kuuluviin eläinlääkäripalveluihin vastaisi myös paremmin pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa vahvistettuja linjauksia ja tavoitteita. Hallitusohjelman jaksossa 6.2 todetaan hallituksen tavoittelevan reilun ja avoimen kilpailun edistämistä. Hallitusohjelmassa myös korostetaan nimenomaisesti Kilpailu- ja kuluttajaviraston harjoittaman kilpailuneutraliteettivalvonnan sekä julkisen sektorin kilpailua rajoittavan toiminnan valvontamahdollisuuksien vahvistamista. Komissio on aiemmin kyseenalaistanut EU:n valtioneukisääntelyn näkökulmasta sekä valtion että kuntien mahdollisuuden harjoittaa taloudellista toimintaa sekä kilpailla markkinoilla silloin, kun tällaista toimintaa ei harjoiteta yhtiömuodossa. Komission linjauksia on käsitelty mm. kilpailulain 4 a lukua koskevassa hallituksen esityksessä HE 40/2013 vp.

Sikäli kun poikkeuksen piiriin säädettäisiin myös järjestämisvastuun ulkopuolelle jäävää toimintaa, tulisi markkinaperusteisen hinnoittelun vaatimuksen noudattamiseen sekä noudattamisen todentamiseen lausunnon mukaan kiinnittää erityistä huomiota.

Valtiovarainministeriö suhtautuu varauksellisesti yhtiöittämisvelvollisuudesta poikkeamiseen. Kuntalain yhtiöittämisvelvollisuuden taustalla ovat EU-oikeuden valtioneukisäännöt. Yhtiöittämisvelvollisuus lisättiin kuntalakiin vuonna 2013 johtuen komissiolle tehdyistä valtion ja kuntien liikelaitoksia koskevista kanteluista. Kuntalain muutoksen jälkeen komissio lopetti em. kanteluiden tutkimisen. Edellä kuvatusta huolimatta valtiovarainministeriö toteaa, että jos komissio on hyväksynyt yhtiöittämisvelvollisuudesta poikkeamisen ja jos poikkeus on neuvotteluprosessiin osallistuneiden ministeriöiden (työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö) kesken sovittu, niin valtiovarainministeriöllä ei ole asiaan enempää huomautettavaa. Yhtiöittämisvelvollisuudesta ehdotetun poikkeuksen merkittävyyttä myös vähentää se, että lakisääteistä palveluvalikoimaa täydentävä toiminta on joka tapauksessa hinnoiteltava markkinaehtoisesti. Valtiovarainministeriö kiinnittääkin myös tältä osin huomiota eläinlääkäripalveluja järjestäville tahoille annettavan neuvonnan tärkeyteen.

SEY Suomen Eläinsuojelu pitää parannuksena sitä, että muutosten myötä kunnilla olisi joustavampi mahdollisuus itse määrittellä tarvittavat eläinlääkäripalvelut eikä tämä edellyttä yhtiöittämistä. **Animalia** kannattaa tätäkin muutosehdotusta.

Suomen Eläinlääkäriliitto lausuu, että poikkeus yhtiöittämisvelvollisuudesta on kiitettävä ja auttaa mahdollistamaan julkisen eläinlääkintähuollon ja erityisesti päivystyksen järjestämisen toimivana kokonaisuutena. Kohdassa Keskeiset ehdotukset (4.1) ja 9 §:n perusteluissa luetellaan perusteita, joilla järjestämisvastuuseen seura- ja harraste-eläimille voidaan sisällyttää muitakin 8 § palveluita kuin kiireellisiä palveluita. Samat kriteerit sopivat myös 8 § ulkopuolisten toimenpiteiden perustelemiseen silloin kun näitä on tarpeen sisällyttää kunnan palveluvalikoimaan esimerkiksi järjestäjän oman tuotannon turvaamiseen ja erityisesti päivystykseen tarvittavan eläinlääkärimäärän varmistamiseen. Samojen perusteiden olisi hyvä todeta sopivan järjestäjän palvelukokonaisuuden määrittelyyn sekä 8 § sisäisten että 8 § ulkopuolisten palveluiden osalta.

Lohjan ympäristöterveyspalvelut katsoo, että kuntien tekemien palvelutasopäätösten tulee myös 17 §:n kattamien palvelujen osalta olla voimassa mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, jotta palvelutuotannon jatkuminen turvataan alueen asiakkaille valitusprosessin ajan.

Oulun seudun ympäristötoimi katsoo, että tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi olisi tarpeen saada julkista eläinlääkintähuoltoa koskeva erikoistapaus lisätyksi myös kuntalain 127§ yhtiöittämisvelvollisuutta koskeviin poikkeuksiin. Lisäksi eläinlääkintähuoltolain pykälään olisi hyvä saada täsmennys siitä, että laissa oleva poikkeus koskee nimenomaan kuntalakia.

Helsingin yliopiston asemaa koskevan sääntelyn muutos

Opetus- ja kulttuuriministeriö lausuu, että EU:n valtioneukisääntöihin liittyvät lähtökohdat muutosehdotuksille, jotka koskevat Helsingin yliopiston yliopistollisen eläinsairaalan asemaa julkisena palveluntuottajana, ovat perusteltuja. Ministeriö kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että muutos saattaa heikentää eläinlääkärien koulutuksen ja alan tutkimuksen kannalta tärkeän potilasaineksen saatavuutta. Muutokset voivat myös heikentää Helsingin yliopiston eläinsairaalan toimintaympäristön ennakoitavuutta. Jos kuntien päätökset järjestämisvastuun laajuudesta ovat nopeasyklisiä, tämä vaikuttaisi Helsingin yliopiston tuottamiin julkisiin eläinlääkä-

ripalveluihin. Koulutuksen ja tutkimuksen kannalta tärkeän potilasaineksen saatavuutta tulisi pyrkiä turvaamaan jatkovalmistelussa. Opetus- ja kulttuuriministeriö ehdottaa, että järjestämismääräyksen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa otettaisiin huomioon koulutus- ja tutkimustoiminnan potilasaineksen kannalta välttämättömät palvelut.

Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta katsoo, että ehdotus, jonka mukaan yliopiston rooliin julkisena palveluntuottajana kuuluisi tuottaa toiminta-alueellaan *järjestäjien järjestämismääräyksen kuuluvia* eläinlääkäripalveluita, on ristiriidassa lain alkuperäisten eläinlääkärikoulutusta ja eläinsairaalan potilasaineksen saantia koskevien tavoitteiden kanssa. On epäselvää, vastaako potilasaineksen laajuus muutoksen jälkeen eläinsairaalan tehtäviin liittyviä lähtökohtia, joihin myös perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota lausunnossaan (PeVL 49/2022 vp): Yliopistolliselle eläinsairaallalle osoitettava palveluiden tuottamistehtävä on ”asianmukaisesti rajattu siihen laajuuteen, jota eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii”. Muutoksen myötä eläinsairaalaan palveluiden laajuus ei enää määrittyisi koulutuksen ja tutkimuksen lähtökohdista, vaan sitä ohjaisivat alueelliset tarpeet eläinsairaalan toiminta-alueella.

Esityksessä olevat arviot muutoksen vaikutuksista potilasaineksen saantiin vaikuttavat tiedekunnan näkökulmasta perusteettoman positiiviselta, sillä toisin kuin esityksessä väitetään, eläinsairaala tuottaa myös seura- ja harrastuseläinten palveluita kaikille toiminta-alueensa kunnille. Mikäli näin ei enää jatkossa olisi vaan eläinsairaalan rooli palveluntuottajana supistuisi merkittävästi, se voisi merkitä välttämättömän potilasaineksen saannin vaarantumista joiltakin osin. Vastaavasti kunnilta saatavien korvausten väheneminen järjestämismääräyksen kuuluvien tehtävien vähentyessä tekisi eläinsairaalan entistä riippuvaisemmaksi muusta sille osoitettusta rahoituksesta (esim. OKM:n valtakunnallinen erityistehtävä). Mikäli korvaavaa rahoitusta toimintaan ei osoitettaisi, vaarannettaisiin eläinsairaalan edellytykset ylläpitää toimintaansa sen nykyisessä laajuudessa ja siten toteuttaa opetustehtävänsä eläinlääkärikoulutuksen kansainvälisten standardien edellyttämällä tavalla. Tällainen toiminto voisi olla esimerkiksi työvoimakustannuksiltaan kalliin päivystystyön ylläpitäminen. Eläinsairaalan erityisluonteen vuoksi sillä olisi välillisesti vaikutuksia myös eläinten terveyteen ja hyvinvointiin sen toiminta-alueella ja myös koko maan kattavasti. Vaikutus on räikeässä ristiriidassa lain perimmäisten tavoitteiden kanssa.

Suomen Kuntaliitto toteaa, että Yliopistollisen eläinsairaalan toiminta-alueella sijaitsevat kunnat velvoitettaisiin ostamaan kuntien järjestämismääräyksen kuuluvat palvelut yliopistolliselta eläinsairaallalta. Nykyisin tämä järjestely perustuu vapaaehtoisuuteen. Kuntaliiton näkemyksen mukaan ei ole hyväksyttävää, että muutaman yksittäisen kunnan lakisääteiseksi tehtäväksi asetetaan riittävän potilasmäärän turvaaminen Helsingin yliopiston eläinlääkärikoulutukselle. Helsingin yliopiston eläinlääkärikoulutuksen laatu ja jatkuvuus sekä riittävä potilasmäärä on turvattava muilla keinoin. Yliopisto tuottaa 9 §:ssä säädettyjä palveluja siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii, ja pykälän perustelujen mukaan yliopiston rooli voisi tarvittaessa olla myös pienempi kuin kunnan rooli. Perusteluissa ei avata, kenen tarpeiden mukaan yliopiston suppeampi rooli määriteltäisiin. Tulkinta jättää toiminta-alueen kunnat eriarvoiseen asemaan muihin kuntiin nähden, ja voi hankaloittaa mm. kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämistä.

Porvoon kaupunki katsoo, että lakiluonnoksen 18 §:n muutos ei selkeytä kuntien velvoitetta hankkia palveluita Helsingin yliopiston kanssa. Porvoon kaupunki on solminut sopimuksen Helsingin yliopiston kanssa tuotantoeläinten ja seura- ja harrastuseläinten peruseläinlääkäripalveluista ja kiireellisen eläinlääkäriavun tarjoamisesta Myrskylän ja Pukkilan kuntien alueille vuodesta 2023 alkaen.

Mäntsälän kunta näkee Helsingin yliopiston roolin eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä erittäin tärkeänä. Mäntsälä toimii Keski-Uudenmaan maaseutupalvelujen isäntäkuntana, ja kunnassa itsessään on iso tuotantoeläinkanta, joka tarvitsee eläinlääkäripalveluja. Lisäksi yliopistoyhteistyö vahvistaa koko Saaren koulutuskampanin asemaa ja kunnan vetovoimaa opiskelijoiden ja muiden toimijoiden näkökulmasta. Lausunnon mukaan seura- ja harrastuseläinten palveluilla on ollut ja on tulevaisuudessakin tärkeä merkitys osana eläinsairaalan koulutustehtävää. Mikäli eläinsairaalan rooli julkisena palveluntuottajana supistuisi merkittävästi, sillä olisi varmasti vaikutuksia eläinsairaalan edellytyksiin ylläpitää toimintaansa sen nykyisessä laajuudessa. Tätä vaikutusta on perustelumateriaalissa käsitelty vain ohuesti, vaikka vaikutukset voivat olla huomattaviakin ja

muutos on ristiriidassa lain alkuperäisten, eläinlääkärikoulutusta ja eläinsairaalan potilasaineksen saantia koskevien tavoitteiden kanssa.

Päijät-Hämeen ympäristöterveys lausuu, että sillä on sopimus palvelujen tuottamisesta Helsingin yliopiston kanssa. Lakiehdotuksessa jää hieman epäselväksi missä määrin Helsingin yliopiston tulee noudattaa palveluiden järjestäjän tekemää linjausta tuotettavien palvelujen laajuudesta.

Helsingin kaupunki toteaa, että se on pitkään ostanut eläinten terveyden- ja sairaanhoidon palvelut Yliopistolliselta eläinsairaaltal. Lakiluonnoksessa on huomioitu yliopiston poikkeuksellinen asema eläinlääkärikoulutuksen järjestämisessä ja se mahdollistaa hyvin toimivan palvelun hankkimisen yliopistolta myös jatkossa.

Vantaan kaupunki ja **Hyvinkään kaupunki** lausuvat, että Yliopistollisen eläinsairaalan aseman ja velvoitteiden huomioiminen eläinlääkintähuoltolaissa on tarpeen eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteen tutkimuksen mahdollistamiseksi.

Espoon seudun ympäristöterveys kiinnittää huomiota siihen, että Yliopistollinen eläinsairaala on Suomen ainoa eläinlääkäreitä kouluttava laitos ja että opetuksen riittävä potilasmäärä on edellytys suomalaisen eläinlääkärikoulutuksen järjestäminen eurooppalaisen eläinlääkärikoulutuksen yhteistyöjärjestön vaatimalla tasolla. Tämä erityinen asema tulee huomioida myös eläinlääkintähuoltolaissa. Espoon seudun ympäristöterveys on hankkinut päivystysaikaisen eläinlääkinnän palvelut ostopalveluna yliopistolliselta eläinsairaaltal sekä tuotantoeläimille että seura- ja harrastuseläimille. Sopimuksen mukaan eläinlääkäripalveluja tarvitseville eläimille on tarjottu virka-ajan ulkopuolella nykyisen lainsäädännön mukaiset peruseläinlääkäritasoiset hoitopalvelut.

Kemijärven kaupungin lausunnon mukaan yliopiston rooli ei voi olla suppeampi kuin kunnan rooli, sillä se vastaa eläinlääkäreiden kouluttamisesta myös kuntien palvelukseen.

Suomen Eläinlääkäriliitto lausuu, että jo hyväksytty eläinlääkintähuoltolaki takasi Yliopistolliselle eläinsairaallalle opetuksessa välttämättömän potilasmateriaalin saatavuuden. Nyt ehdotetut muutokset saattavat kuitenkin vesittää nämä tavoitteet. Siksi Eläinlääkäriliitto katsoo, että yliopiston rooli ei saisi missään tapauksessa olla suppeampi kuin kunnan rooli palveluiden järjestämisen osalta. Esimerkiksi Helsinki ostaa kaikki eläinlääkintähuollon palvelut Yliopistolliselta eläinsairaaltal. Alueella on kuitenkin runsaasti pieneläinpalveluita tarjoavia klinikoita. Tässä on riski, että kaupunki katsoo sopimuksen yliopiston kanssa liian kalliiksi, koska kiireettömiä pieneläinpalveluita ei välttämättä tarvitsisi määritellä järjestämisvastuuseen lainkaan. Myös muut kunnat voivat arvioida sopimuksia ja niiden kustannuksia uudelleen tämän perusteella. Tällä voi kokonaisuutena olla suuri negatiivinen vaikutus eläinsairaalan rahoitukseen ja mahdollisuuteen järjestää opetusta.

Kuntien raportointivelvollisuus

Valtiovarainministeriö lausuu, että julkisia eläinlääkäripalveluja järjestäviä tahoja, kuntia tai niiden muodostamia yhteistoiminta-alueita on 62. Järjestämisvastuun laajuutta määrittelevää tarvearviointia ja muita kilpailuneutraliteettiin liittyviä velvoitteita erilaisilla alueilla koskevan opastuksen tarvetta on hyvä maa- ja metsätalousministeriössä pohtia. Samalla on tarpeen suunnitella, miten esimerkiksi markkina-analyyysien tekemistä seurataan.

Suomen Kuntaliitto lausuu lakiehdotuksen 33 §:n osalta, että palveluja koskeva erilliskirjanpito ja raportointi tulevat lisäämään kuntien hallinnollista taakkaa sekä aiheuttamaan kustannuksia mm. laskutusjärjestelmiin tehtävin muutosten osalta. Liitto muistuttaa, että lakimuutosten takia kunnille aiheutuvat kustannukset on korvattava täysimääräisesti.

Suomen Eläinlääkäriliitto lausuu, että kulutietojen saaminen eläinlääkäreiden ammatinharjoittajan kirjanpidosta on vaikeaa tai mahdotonta. Esimerkiksi auton tai eläinlääkärin omistamien laitteiden kulut eivät ole saatavilla järjestäjän potilasjärjestelmästä. Käytännössä erityisesti markkinahintaisiin ja järjestämisvastuuseen kuuluvien palveluiden kulujen erottelu ei ole tällä hetkellä mahdollista, ja todennäköisesti näistä olisi parhaassakin tapauksessa saatavilla vain arvio. Näiden tietojen saaminen olisi helpompaa tilanteessa, jos järjestävä

taho perisi asiakasmaksut ja palkkausjärjestelmä olisi uudistettu. Lausunnossa todetaan lisäksi, että palkkausjärjestelmän muutos edellyttäisi nykyistä huomattavasti suurempia toimialueita.

Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto katsoo, että 33 §:n 2 momentti on liian epämääräinen. Ainakin perusteissa tulisi selventää, tarkoitetaanko palkkioiden kuvaamisella yleisempää esitystä vaiko yksityiskohtaista tulosraporttia. Tietojen saaminen eläinlääkäreiden ammatinharjoittajan kirjanpidosta on vaikeaa eikä kulujen erottelu järjestämistä vastuuseen kuuluvien palveluiden ja markkinahintaisten palveluiden osalta ainakaan tällä hetkellä ole käytännössä mahdollista. Lisäksi Suomen kunnaneläinlääkäriliito lausuu, että ammatinharjoittajapohjaiseen malliin nojaavan kunnaneläinlääkärijärjestelmän maksut on jo säädelty kunnalliseen virkaehtosopimukseen kuuluvan taksakortin muodossa.

Porvoon kaupunki ja Lohjan ympäristöterveyspalvelut lausuvat, että lakiluonnoksen 33 §:n raportointivelvollisuuden sisältö on epäselvä. Lohjan ympäristöterveyspalvelut katsoo, että säännös tuo kunnaneläinlääkäreille ja kunnille lisää tehtäviä sekä aiheuttaa lisäkustannuksia, koska tietojärjestelmiä joudutaan päivittämään raportoitavien tietojen saamiseksi.

Hyvinkään kaupunki, Espoon seudun ympäristöterveys, Vantaan kaupunki ja Kainuun ympäristöterveyspalvelut toteavat, että raportointivelvollisuus tuo kunnaneläinlääkäreille ja kunnille lisää tehtäviä.

Kemijärven kaupungin lausunnon mukaan tiedonkeruu perustuen pakotettuna ammatinharjoittajana käytännössä yrityksenkaltaista toimintaa pyörittävän kunnaneläinlääkäriin kirjanpitoon ja tuloslaskelmaan tulee olemaan hankalaa.

Kuopion ympäristöterveydenhuollon ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ympäristöterveydenhuollon lausunnoissa katsotaan, että kunnille tulee antaa selkeät ohjeet siitä, miten yksityiseltä yritykseltä ostettu pieneläinpäivystykseen käytetty raha raportoidaan ja tulkitaanko se yritykselle maksetuksi tueksi.

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut lausuu, että kunnille tulevasta uudesta raportointivelvoitteesta tarvitaan tarkat ohjeet. Lisäksi tarvitaan linjaus siitä, että ovatko kunnaneläinlääkärit yksityisinä ammatinharjoittajina velvollisia toimittamaan nuo tiedot kunnalle.

Ylivieskan kaupunki lausuu, että eläinlääkäreiden palkka muodostuu kuntatyönantajan maksamasta peruspalkasta, päivystyskorvauksista, mahdollisista valtion valvontatehtävien hoidosta maksetuista korvauksista ja eläinten omistajien maksamista palkkioista ja kustannusten korvauksista, joiden suuruus on määritelty kunnallisessa eläinlääkäritaksassa. Lakiluonnoksen perusteluista jää epäselväksi, mitä kunnaneläinlääkäreiden eläinten omistajilta perimien palkkioiden ja korvausten määrien ilmoittamisella tavoitellaan.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ympäristöterveydenhuollon lausunnon mukaan 33 §:ää tulisi muuttaa siten, että kunnaneläinlääkäriin perimistä palkkioista vähennetään *järjestäjälle* koituneet palkkioiden hankkimiseen kohdentuvat kulut.

Itä-Savon ympäristöterveydenhuollon lausunnon mukaan olisi kohtuullista, jos lainsäätäjät luo yhteisen tietojärjestelmän, jossa raportointi toteutetaan vaaditulla tavalla ja tarkkuudella.

Päijät-Hämeen ympäristöterveys lausuu, että raportointivelvollisuuden osalta olisi hyvä säätää myös aikataulusta sen suhteen, mihin mennessä edellisen vuoden tiedot kunnaneläinlääkäriin tuloista raportoidaan. Tiedot ovat raportoitavissa vasta järjestäjän ja kaikkien kunnaneläinlääkäreiden tilinpäätöksen valmistuttua.

Oulun seudun ympäristötoimen lausunnon mukaan epäselväksi jää, miksi halutaan kysyä kunnaneläinlääkäriin toiminnan tulosta, eikä toiminnan liikevaihtoa, joka kuvaisi paremmin julkisen palvelun järjestämistä vastuuseen kuuluvaa markkinaosuutta. Sellaisen raportin laatiminen kunnaneläinlääkäriin palkkioista, joka koskee valikoidusti vain järjestäjän määrittämään järjestämistä vastuuseen kuuluvien toimenpiteiden ja niiden hankkimiseen kohdistuvien kulujen raportointia, vaatii työlästä erillistä raportointijärjestelmää. Nykyisessä palkkausjärjestelmässä tiedot ovat saatavilla vain eläinlääkärikohtaisesta ammatinharjoittajan kirjanpidosta, koska ne sisältävät esim. auton kuluja sekä eläinlääkäriin itse hankkimien tutkimus- ja hoitovälineiden sekä lääkkeiden ja työvaatteiden kulut. Lisäksi tulokseen vaikuttavat kirjanpidossa tehtävät poistot. Edellä mainitut eivät kirjaudu työantajan potilastietojärjestelmään. Lisäksi auton kulujen jakaminen järjestämistä vastuuseen kuuluville esim.

tuotantoeläintoimenpiteille ja järjestämisvastuuseen kuulumattomille esim. hevosten lisääntymishoidoille, on erittäin hankalaa.

Kemijärven kaupungin, Oulun seudun ympäristötoimen ja Itä-Savon ympäristöterveydenhuollon lausuntojen mukaan pykälään olisi hyvä tarkentaa, sisältyvätkö syrjäisillä markkinapuutosalueilla ei-markkinaehtoisesti hinnoitellut 8 §:n ulkopuoliset palvelut EU-raportointiin. Raportointi koskee julkisin varoin tuettuja järjestämisvastuuseen kuuluvia palveluita, mutta 8 §:n ulkopuolisia palveluita syrjäisillä markkinapuutosalueilla ei ole laissa kutsuttu järjestämisvastuuseen kuuluviksi, vaikka niitä näillä alueilla tuettaisiin julkisin varoin.

Lain voimaantulo

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT katsoo, että suunniteltu lain nopea voimaantulo voi aiheuttaa ongelmia, sillä laista johtuvien järjestämisvastuun määrittelyyn liittyvien tarvearviointien ja palveluiden organisointiin sekä hinnoitteluun liittyvien muutosten tekeminen esitetystä aikataulusta on haasteellista.

Suomen Eläinlääkäriliitto ja **Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto** katsovat, että laki ei turvaa kunnille riittävästi aikaa sopeutua siinä säädettyihin muutoksiin, mikäli laki astuisi voimaan suunnitellusti jo vuoden 2025 alusta. Kuntien tulisi tehdä päätökset eläinlääkäripalveluja koskevien järjestämisvastuiden laajuudesta ja toteuttaa järjestämisvastuun ulkopuolelle jäävien palvelujen markkinaperusteinen hinnoittelu vain muutaman kuukauden kuluessa lain hyväksymisestä, mikä ei ole riittävä aika näin laajojen toimenpiteiden tekemiselle. Kunnallisten eläinlääkäripalveluiden järjestäjät tulevat tarvitsemaan ohjeistusta järjestämisvastuun määrittelyn lisäksi kustannusperusteisten hintojen laskemiseen ja eriytettyyn kirjanpitoon sekä kunnan että eläinlääkäreiden tuloslaskelmien osalta. Maa- ja metsätalousvaliokunta on nyt muutettavasta eläinlääkintähuoltolaista annetussa mietinnössään pitänyt tärkeänä, että valtioneuvosto varmistaa tarvittavan ohjeistuksen olemassaolon. Ohjeistusta tarvitaan mahdollisimman aikaisin vuoden 2024 aikana, koska laki olisi voimassa tältä osin ilman siirtymäaikaa 1.1.2025.

Ympäristöterveys Pirteva pyytää harkitsemaan lain voimaantulon siirtämistä myöhemmäksi, jotta kunnilla olisi aikaa valmistautua ja suunnitella muutosta ja jotta kunnalliset yksiköt saavat ohjeistusta riittävän ajoissa. Markkinaehtoisen hinnan määrittelyn tulisi toteutua yhdenmukaisella tavalla. Alueen yksityisen palvelutarjonnan selvittäminen on hankalaa ja tähän tarvitaan ohjeistusta, mahdollisesti myös tahoa, joka voisi koota tietoa kuntia varten. Kokemuksen mukaan jo alueella toimivia eläinlääkäriasemia on ollut vaikea selvittää, sillä palveluntuottajan kotipaikka on usein muualla kuin pisteet, joissa palveluja tarjotaan. Alan yritykset ovat myös keskenään hyvin erilaisia esim. kokonsa, palveluntarjontansa ja aukioloaikojensa suhteen. Kunnan on suunniteltava toimintaansa pidemmällä aikajänteellä, eikä toiminnan muuttaminen tapahdu nopeasti ja joustavasti aina markkinatilanteen muuttuessa. Yksityisten toimijoiden kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että niiden palveluja koskeva kunnallisten tahojen tiedonhankinta olisi koordinoitua niin että samoja tietoja pyydettäisiin vain kertaalleen.

Turun ympäristöterveys arvioi, että ottaen huomioon palveluiden kilpailutukseen tarvittava aika ja vakava eläinlääkäripula, kunnilla tulee olemaan haasteita toteuttaa päätökset eläinlääkäripalveluja koskevien järjestämisvastuiden laajuudesta sekä järjestämisvastuun ulkopuolelle jäävien palvelujen markkinaperusteinen hinnoittelu ennen ehdotettua lain voimaantuloaikaa.

Imatran kaupunki, Kemijärven kaupunki ja Ylivieskan kaupunki toteavat, että sääntelyn voimaantuloaikataulu on haastava, ja päätöksenteon aikatauluista johtuen tulisi olla riittävä aika neuvotteluiden läpiviemiseksi.

Myös **Espoon seudun ympäristöterveys, Itä-Savon ympäristöterveydenhuolto ja Kuopion ympäristöterveydenhuolto** lausuvat, että lain voimaantulon aikataulu on hyvin tiukka uusien järjestelyjen toteuttamista ajatellen.

Oulun seudun ympäristötoimi lausuu, että julkisten eläinlääkäripalveluiden järjestäjät kaipaavat kipeästi ohjeistusta, jota myös maa- ja metsätalousvaliokunta on mietinnössään pitänyt tärkeänä. Ottaen huomioon, että

palvelukartoitus ja -määrittely on haastavaa ja aikaa vievää on sääntelyn voimaantuloaika erittäin tiukka verrattuna esim. siihen, että järjestäjille on annettu lain voimaantulosta 2 vuotta aikaa ryhtyä ns. klinikkamaksujen perimiseen.

Päijät-Hämeen ympäristöterveys katsoo, että esitysluonnos jättää runsaasti tulkinnan varaa liittyen eläinlääkäripalvelujen alueellisen tarpeen ja kohtuuhintaisuuden arviointiin ja että palvelujen järjestäjät tulevat tarvitsemaan tarkentavaa ohjeistusta Ruokavirastosta. Mikäli ohjeistusta ei pystytä valmistelemaan ajoissa, lakiin olisi hyvä kirjata siirtymäaika, joka jättäisi näille arvioinneille enemmän aikaa. Kuntien vuotta 2025 koskeva talousarviovalmistelu alkaa viimeistään elokuussa 2024, jolloin siihen vaikuttavien muutosten tulisi olla järjestäjillä tiedossa. Markkinahintaisen hinnoittelun toteuttaminen kunnallisissa eläinlääkäripalveluissa tiettyjen toimenpiteiden osalta tulee vaatimaan myös muutoksen kunnalliseen eläinlääkäritaksaan. Tämäkin muutos tulee valmista ajoissa.

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut kannattaa lain voimaantulemistä aikaisintaan 1.1.2026. Lain tulkintaan tarvitaan koulutusta, tai vaihtoehtoisesti pykälät tulee muotoilla selkeämmin ja aukottomasti. Tulkinnanvaraa liittyy ”kohtuulliseen hintaan” ja ”markkinahintaan”. Tulkinnanvaraista on myös se, että rinnastetaanko perittävät klinikkamaksut kunnan taksaan.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ympäristöterveydenhuolto ehdottaa, että laki tulisi voimaan vuonna 2026.

Kunnaneläinlääkärille säädettyjen valvontatehtävien järjestäminen ja rahoitus

Osa Itä-Suomen terveysturvallisuuden johtajista on lähettänyt maa- ja metsätalousministeriölle ehdotuksen, jonka mukaan eläinlääkintähuoltolain säännöksiä tulisi muuttaa siten, että valtio korvaisi eläinlääkäreiden tekemän eläinsuojelutyön lisäksi kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan tekemän eläinsuojeluvalvontatyön. Ehdotuksen tekijät korostavat, että Suomessa on valtakunnallinen eläinlääkäripula ja että eläinten hyvinvointilain mukaan myös kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavat viranhaltijat ovat eläinsuojeluviranomaisia. Eläinsuojeluvalvonnan turvaamiseksi olisi tärkeää, että myös heitä voisi palkata kuntien eläinsuojeluvalvontaan. Praktikkoeläinlääkäri joutuu eläinsuojeluvalvontaa tehdessään usein valvomaan omia asiakkaitaan. Siksi praktikkoeläinlääkäri ei voi olla mahdollisen jääviyden takia ensisijainen valvontaeläinlääkärin työpari. Lisäksi eläinsuojeluvalvonnan tekeminen praktiikkatyön ohella on haasteellista, koska praktikkoeläinlääkärit vastaavat lain mukaan kiireellisen eläinlääkäriavun järjestämisestä. Eläinsuojelutarkastukseen pitää pystyä varaamaan aikaa. Jääviyden vuoksi praktikkoeläinlääkäri voi joutua tulemaan kaukaa, oman praktiikka-alueensa ulkopuolelta, mikä lisää kustannuksia ja vaikeuttaa praktiikkatyön organisoimista. Kunnan terveydensuojeluvalvontaan hoitavan viranhaltijan toimimisesta valvontaeläinlääkärin työparina on erinomaista kokemusta Mikkeliissä (Mikkelin seudun Ympäristöpalvelut) ja lialmessa (lialmen kaupungin ympäristöterveyspalvelut). **Mikkelin seudun Ympäristöpalvelut, Kuopion Ympäristöterveydenhuolto, Itä-Savon ympäristöterveydenhuolto** ja **lialmen kaupunki** ovat lausunnoissaan viitanneet kyseiseen ehdotukseen tai ottaneet sen osaksi lausuntoaan.

Suomen Kuntaliiton näkemyksen mukaan valtion toimeksiantotehtävät (eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta) tulee siirtää valtion tehtäväksi. Valvontatehtävien hoitaminen suuremmalla alueella vähentäisi valvonnan järjestämiseen liittyviä ongelmia. Kunnilla on suuria vaikeuksia rekrytoida riittävästi eläinlääkäreitä, ja valtion toimeksiantotehtävien (eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta) hoitaminen kunnissa hankaloittaa tilannetta entisestään. Lisäksi nykyjärjestelmän laskutuskäytännöt aiheuttavat sekä kunnissa että aluehallintovirastoissa suurta hallinnollista taakkaa, josta päästäisiin eroon, mikäli tehtävät siirrettäisiin valtion tehtäväksi. Samalla päästäisiin eroon tilanteesta, jossa valtio maksaa pelkästään eläinlääkärien suorittaman eläinsuojeluvalvonnan kustannukset, vaikka eläinsuojeluvalvontaa tekevät kunnassa myös terveystarkastajat.

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT toteaa, että edellisen hallituskauden parlamentaarisisessa selvityksessä päädyttiin ehdottamaan eläinlääkintähuollon siirtymistä osana ympäristöterveydenhuoltoa hyvinvointialueille 1.1.2026. Tällä tietoa näin ei kuitenkaan ole tapahtumassa. Uusi eläinlääkintähuoltolaki sellaisenaan

ei pysty vastaamaan niihin tulevaisuuden haasteisiin, joiden vuoksi julkisen sektorin eläinlääkintäpalveluiden järjestäminen ja työnantajatoiminta tulisi organisoida leveämmille harteille.

Vaikutusarviointi ja suhde perustuslakiin

Oikeusministeriö lausuu, että ehdotettuja muutoksia, jotka merkitsisivät, että järjestämisvastuun laajuudessa olisi alueellisia eroja ja että laajuus määrittäisi kunnallisen päätöksenteon kautta alueellisen tarveharkinnan perusteella, olisi aiheellista arvioida ja perustella suhteessa perustuslain 6 §:ssä turvattuun yhdenvertaisuuteen etenkin eri kuntien asukkaiden yhdenvertaisuuden kannalta. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussääntely edellyttää lähtökohtaisesti samanlaista kohtelua muun muassa asuinpaikkaan katsomatta (PeVL PeVL 24/2017 vp, s. 4, PeVL 59/2001 vp s. 2). Perustuslakivaliokunta on kunta- ja palvelurakennemuutostusta arvioidessaan pitänyt tärkeänä, että uudistusta toimeenpantaessa kiinnitetään vakavaa huomiota maan eri osissa olevien kuntien asukkaiden yhdenvertaiseen kohteluun (PeVL 37/2006 vp, s. 2—3). Perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuuslausekkeella ei kuitenkaan edellytetä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Perustuslakivaliokunta onkin vakiintuneesti todennut, ettei yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (ks. esim. PeVL 11/2012 vp, s. 2 ja siinä viitatu lausunnot). Keskeistä on, voidaanko kulloisetkin erottelut perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla (Ks. esim. PeVL 75/2014 vp, PeVL 67/2014 vp, PeVL 31/2014 vp, PeVL 46/2006 vp, s. 2).

Oikeusministeriö huomauttaa liittyen perustuslaissa turvattuun elinkeinovapauteen, että perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei viranomaisille lähtökohtaisesti kuuluvien hallintotehtävien hoitaminen kuulu perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen piiriin. Perustuslain säännöstä elinkeinovapaudesta ei voida tulkita niin, että se esimerkiksi edellyttäisi avaamaan julkisten hallintotehtävien hoitamisen vapaalle kilpailulle (PeVL 27/2012 vp, s. 3, PeVL 21/2010 vp, s. 6 ja niissä viitatu lausunnot). Sen sijaan lakisääteisen järjestämisvastuun ulkopuolisten palveluiden tarjoaminen kuuluu lähtökohtaisesti elinkeinovapauteen piiriin.

Oikeusministeriö toteaa lisäksi, että esityksessä ei ole arvioitu sen vaikutuksia eläinten hyvinvointiin. Lainvalmistelun vaikutustenarviointiohjeen (Valtioneuvoston julkaisu 2022:66) eläinten hyvinvointia koskevassa jaksossa 2.3.13 todetaan, että erityistä huomiota tulee kiinnittää ihmisen hoivasta riippuvaisiin eläinryhmiin, kuten nuoriin, iäkkäisiin, sairaisiin, synnyttäviin taikka rakennuksissa tai aidatuilla alueilla eläviin eläimiin. Tämä tulisi ottaa huomioon esityksen vaikutuksia koskevassa osiossa.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT lausuu, että yleisesti vaikutusarviointia uudelle eläinlääkintähuoltoilalle ja siitä seuraaville muutoksille ei ole pystytty toteuttamaan.

Suomen Eläinlääkäriliitto viittaa 9 §:n perusteluiden mainintaan siitä, että kunnan oman tuotannon turvaamiseen liittyvät perustelut voivat liittyä etenkin siihen ongelmaan, että palveluja ei välttämättä saada järjestettyä muutoin kuin tietynlaisena minimikokonaisuutena ja että seura- ja harrastuseläimille tuotettavien palvelujen markkinaperusteinen hinnoittelu ei ratkaisisi tätä ongelmaa. Viimeinen lause on vaikeasti ymmärrettävä ja kaipa selvennystä esimerkin avulla.

Turun ympäristöterveys katsoo, että lain vaikutusarvioinnissa tulisi kuitenkin nostaa esille nykyinen vakava eläinlääkärripula. Tämä näkyy käytännössä siten, että toiminnan järjestäminen kunnan omana toimintana on haastavaa, ja jos kunnat joutuvat ostamaan päivystys- ja muita palveluita yksityisiltä tahoilta, kilpailutuksessa tarjouksen saattaa jättää vain yksi yksityinen toimija, joka voi hinnoitella palvelun haluamallaan tavalla. Jos kuntien velvollisuus on huolehtia, että palvelut säilyvät eläimien omistajille kohtuuhintaisina, kunta joutuu maksamaan entistä enemmän yksityiselle toimijalle, jotta hinnat pysyvät kohtuullisina.

Muut näkemykset

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT pitää tärkeänä, että esitysluonnoksessa ei ehdoteta muutoksia uuden eläinlääkintähuoltolain kohtiin, jotka mahdollistavat työmarkkinaosapuolille virkaehtosopimuksen palkkausmääräysten edelleen kehittämisen. Eläinlääkäripalveluiden saatavuus, kohtuulliset asiakasmaksut ja päivityksen turvaaminen edellyttävät, että työnantajilla on saatavilla riittävästi työvoimaa. Työvoiman saatavuuteen vaikuttavat mm. eläinlääkärien koulutusmäärät ja työnantajien mahdollisuudet organisoida työtä joustavasti sekä työvoimalle riittävän houkuttelevasti.

Suomen Eläinlääkäriliitto toteaa, että eduskunta edellytti eläinlääkintähuoltolain hyväksyessään seuranta- ja selvitystä lain vaikutuksista sekä palvelujen kohtuuhintaisuuden turvaamista. Suomen Eläinlääkäriliiton näkemyksen mukaan seuranta- ja selvitystä tulisi voimaantumisen jälkeen tehdä sekä siitä näkökulmasta, selviytyvätkö yhteistoiminta-alueet eläinlääkintähuollon kokonaisuuden järjestämisestä sekä toisaalta siitä, toteutuuko kilpailuneutraaliteetti järjestämismuutosten ulkopuolisten toimenpiteiden hinnoittelussa.

Ylivieskan kaupunki katsoo, että lain perusteluissa tulisi selventää sitä, mitä ”alueella” tarkoitetaan.

Oulun seudun ympäristötoimi lausuu, että vaikka SGEI-päätöksen mukainen palvelun järjestämisen kustannusten enimmäiskorvausraja, 15 miljoonaa euroa, ei nykyisellään ylity yksittäisellä julkisten eläinlääkäripalveluiden järjestäjällä, tilanne voi olla toinen esim., jos järjestämisalueet laajenevat maakunnallisiksi.

Teknisluonteiset kommentit

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö lausuu, että ehdotettujen 8 ja 9 §:n välillä vaikuttaisi olevan ristiriitaisuus. Esityksestä käy ilmi, että kunnan järjestämismuutokseen ei voisi kuulua muita kuin 8 §:n luettelossa listattuja eläinlääkäripalveluita. Ehdotettu 9 §:n 3 momentti sen sijaan alkaa seuraavasti: ”Muut 8 §:n mukaiset palvelut kuuluvat järjestämismuutokseen siltä osin kuin niiden järjestäminen on tarpeen...”, mikä on ymmärrettävä siten, että 8 §:ssä lueteltujen palvelujen lisäksi voisi myös olla muita eläinlääkäripalveluita, jotka voisivat kuulua kunnan lain mukaiseen järjestämismuutokseen. Lausunnossa pohditaan, onko 9 §:n 3 momentin alussa tarkoitettu viitata 8 §:n sijaan 9 §:n 2 momentin mukaisiin palveluihin?

Porvoon kaupunki ja **Hyvinkään kaupunki** katsovat, että 9 § 2 momentin viittaus 8 §:ään on epäselvä. Momentissa tulisi olla selkeät viittaukset niihin 8 §:ssä lueteltuihin yleisen edun kannalta välttämättömiin eläinlääkäripalveluihin, jotka kuuluvat aina kaikkien kuntien järjestämismuutokseen. Pieneläinten kohdalla esimerkiksi kohdat 10, 12, 13 ja 14 (akuutti lopetus) liittyvät kiireelliseen eläinlääkäriapuun. Viittauksessa tulee ottaa huomioon, että eläinlääkäri ei voi ilman kliinistä tutkimusta varmistua siitä, tarvitseeko eläin kiireellistä hoitoa vai ei. Myös **Espeen seudun ympäristöterveys** ehdottaa, että pykälään 9 kirjataan selkeämmin ne 8 §:n kohdat, joihin tässä pykälässä viitataan.

Oulun seudun ympäristötoimi katsoo, että terminologiaa olisi hyvä täsmentää sen suhteen, rinnastetaanko 8 §:n mukaiset palvelut, joita kunta ei järjestä, järjestämismuutokseen ulkopuolisiin palveluihin kuten esim. kuvantamistutkimuksiin ja tiettyihin leikkauksiin. Oma nimeä kaipaisivat myös syrjäisillä markkinapuutosalueilla 8 §:n ulkopuoliset palvelut, joita järjestäjä tarjoaa ja hinnoittelee samoin kuin lakisääteiset palvelut eli ei-markkinatavallisesti. Nämähän ovat käytännössä rinnastettavissa järjestämismuutokseen kuuluviksi. Laki siis käytännössä velvoittaa tietyissä tilanteissa rajaamaan järjestämismuutokseen kuuluvia palveluita ja taas toisella tavalla tilanteissa mahdollistaa ”järjestämismuutoksen laajentamisen” 8§ ulkopuolisiin palveluihin.

Oulun seudun ympäristötoimi pitää 9 §:n seuraava virkkeen viimeistä lausetta vaikeasti ymmärrettävänä: ”Kunnan oman tuotannon turvaamiseen liittyvät perustelut voivat liittyä etenkin siihen ongelmaan, että palveluja ei välttämättä saada järjestettyä muutoin kuin tietynlaisena minimikokonaisuutena ja että seura- ja harrastuseläimille tuotettavien palvelujen markkinaperusteinen hinnoittelu ei ratkaisisi tätä ongelmaa.” Lisäksi kunnan sijaan pitäisi puhua järjestäjästä.

Suomen Eläinlääkäriliitto lausuu, että lakimuutosta koskevassa hallituksen esityksessä kohdassa 2.1.1 ”kansallinen lainsäädäntö” puhutaan edelleen kuntalain vähäisyyskriteeristä. Tulee varmistaa, että yhtiöittämisvelvoite ei toteudu, vaikka joissain tapauksissa järjestämisvastuun ulkopuoliset palvelut saattavat muodostaa jopa yli puolet kunnan palveluntarjonnasta. Näin voi käydä, mikäli 8 §:n toimenpiteitä joudutaan siirtämään markkinahintaisiin, järjestämisvastuun ulkopuolisiin palveluihin, koska näitä palveluita joudutaan tarjoamaan eläinlääkärien pitämiseksi töissä. Parasta olisi, jos kuntalain yhtiöittämispoikkeuksien kriteereissä huomioitaisiin uuden eläinlääkintähuoltolain muutokseen kirjattu komission ohjeistus siitä, että jos kunnallisen eläinlääkintähuollon kokonaisuuteen katsotaan perustellusti tarve liittää myös kilpailutilanteessa markkinoilla tarjottavia palveluja, näitä voidaan tuottaa kunnan omana toimintana yhtiöittämättä.

Oulun seudun ympäristötoimi Perustelujen kohdassa 2.1.1 olevia kohtia, joissa viitataan kuntalain yhtiöittämisvelvollisuudesta poikkeamisen kohtaan (vähäisyyskriteeri) tulisi muokata, jotta siitä selviää, edellytetäänkö järjestäjiltä komission näkemyksistä huolimatta todistelua, että sen markkinaehtoisesti hinnoittelemat palvelut ovat määrältään ja markkinavaikutuksiltaan vähäisiä ja mitä vähäisyydellä tarkoitetaan.